

Dalby 40:3. Turero. Bror Granath.

Före och under enskiftet.

Före alla skiftena, runt år 1800, så var Dalby 40 och Dalby 41 två stycken hus/små gårdar, som låg strax söder om kyrkan och norr om Malmövägen. De låg på det, som nu är den gröna grässlutningen söder om kyrkogården.

Båda husen var s.k. kyrkohus, och betalade skatt till kyrkan. Det var ovanligt i Dalby vid den här tiden. Nästan alla gårdar var skattehus, och betalade skatt till "kronan". Många småhus var frälsehus, ägdes av Kungsgården och betalade skatt till dem.

När "byn sprängdes" ungefär 1812, så fick de två små gårdarna bli kvar på sina tomter söder om kyrkan. De var de enda smågårdar/hus, som också tilldelades en egen bit åkermark. Alla andra hus fick bara en liten täppa runt huset, och ägarna/familjerna fick arbeta på de större gårdarna, för att kunna försörja sig.

Den åkerbit, som tilldelades 40 och 41 låg precis söder om Malmövägen.

Järnvägen kommer.

Troligtvis, så brukade gårdarna tomten tillsammans under större delen av 1800-talet. Mot slutet av 1800-talet tillkom emellertid en faktor, som gjorde att även denna åkermark, på sluttningen söder om Malmövägen blev värdefull. Järnvägen drogs fram. Själva spåret lades söder om husens gemensamma åkermark, men många förstod att marken upp till byn skulle användas för bebyggelse och därför kunna säljas ut. Den gemensamma markbiten delades upp mellan 40 och 41. Dalby 40 fick marken runt det som senare skulle bli Stationsbacken.

Nils Larsson

1887 övertar/köper Nils Larsson hela Dalby 40. Han kommer från Sjöstorp nummer 4 och är vid den här tiden en rätt så gammal man, 61 år. Han är gift med Hanna Nilsson, och de bosätter sig i huset på norra sidan av Malmövägen.

Mellan åren 1887 och 1906 (då Nils dör 80 år gammal), så säljer han av nästan hela markbiten söder om Malmövägen. Den styckas upp i minst 15 delar. Man skulle kunna tro att Nils är en förmögen

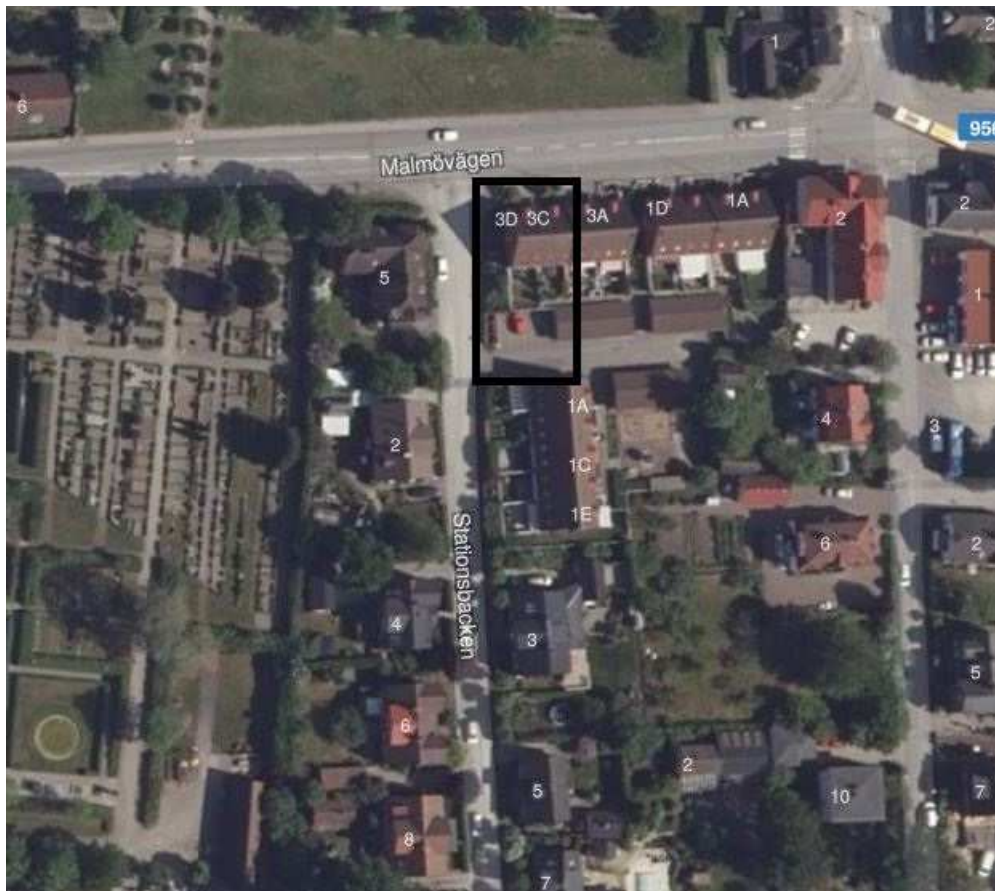
man, när han dör, men enligt bouppteckningen hade han tillgångar på 917 kronor. Var pengarna från försäljningen av tomterna har blivit av, det går det bara att spekulera om.

Dalby 40:3

År 1897 köper handlaren Wilhelm Lundgren tomten Dalby 40:3 av Nils Larsson. Tomten har storlek och plats enligt köpedokumentet:

"Innehållande 650 kvadratmeter med gränser i norr till bygatan, i söder till och med en hagtornshäck, i väster till utfartsvägen från jernvägsstationen samt i öster till lägenhetn No 41".
Köpesumman är 1100 kronor. Dessutom: "skolande köparen årligen såsom afgäld erlægga 3 kronor den 31 December hvarje år".

Här är en ungefärlig bild över tomten:

Wilhelm Lundgren byggde ett hus på tomten och i gaveln upp mot Malmövägen öppnade han en livsmedelsaffär.

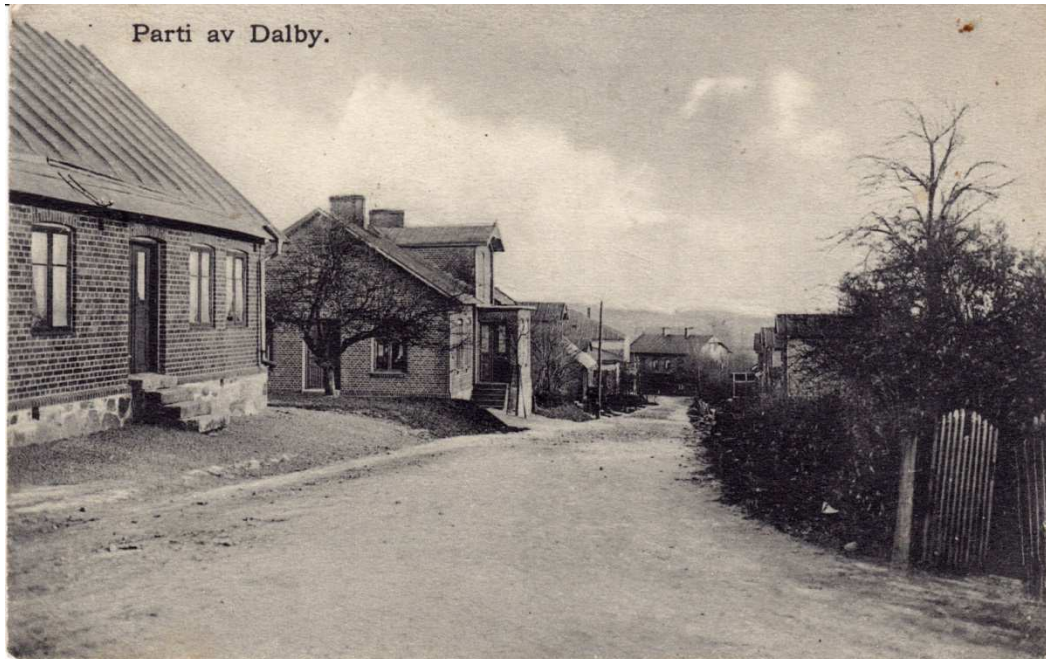
I köpekontraktet finns en passus om vad huset skulle heta, nämligen "Turero":

"använda att lägenheten kallas namnet Turero.

Dalby den 9 Augusti 1897.

Wich. Lundgren

Det äldsta fotot som finns på huset kommer från ett vykort, som är skrivet 1905:

Gatan, som syns på bilden är Stationsbacken. Huset längst ner i slutet av gatan är Dalby järnvägsstation. Precis till vänster om stationen kan man skymta järnvägshotellet. Huset närmast fotografen, till vänster, är just Turero. Man ser bara en bit av huset, men inte gaveln mot Malmövägen, där affären fanns.

Många affärsidkare

Wilhelm Lundgren hade affären på Malmövägen från 1897 till 1906, då han flyttade till Torna Hällestad.

Affären övertogs då av Nils Larssons son Åke Nilsson. Nils Larsson var ju den person, som hade sålt 40:3 till Wilhelm Lundgren. Åke Nilsson var troligtvis inte den rätta personen att överta affären. Han förflyttas i husförhörlängden år 1913 till "Bok över obefintliga".

1909 dyker skräddarmästaren och handlanden Lars Persson Dahlgren upp. Han övertar affären, tillsammans med sin hustru Anna Andersdotter.

1913 flyttar de till "Hemmet nr 9", som är Veberödsvägen 10. Efterträdare blir handlaren Helmuth Larsson från Skivarp. Han är gift med Anna Lundgren, som är dotter till Wilhelm Lundgren, som ju köpte tomten 1897. De stannar kvar på Turero till 1921, då de flyttar till Torna Hällestad.

Näste handlare på Dalby 40:3 blir Johan Jönsson, som anländer 1921. Även de kommer från Skivarp. Hustrun heter Anna Nilsson. Johan och hustrun stannar till 1933, då de flyttar till Östra Kärrstorp. En kort tid under 1933, så har affären en kvinnlig ägare, Signe Inez Henrietta Andersson. Hon och hennes 4 "oäkta" barn flyttar vidare till Önnestad redan i juli 1933.

Lika kortlivad blir nästa ägare: Ludvig Nilsson. Han flyttar till Malmö i oktober 1933.

Nu dyker den siste, och mest kände, ägaren och affärsinnehavaren upp: Bror Granath.

Bror Granath

Bror Granat (det står Granat, utan h på slutet, i alla kyrkoböcker!) föddes 1905 i Dalby. Han växte upp på nuvarande Mellanbacken 14, hans far var stationskarl. 1928 gifter han sig med Hulda

Johansson från Bonderup. Sin första affär öppnar Bror i källaren till själva Dalby 30, alltså i huset, som låg norr om vägen. Ganska snart flyttar han tvärs över vägen och övertar affären i huset Turero och öppnar där slakteributik. Butiken har han och hans hustru ända tills 1969, då de pensionerar sig. Här är en bild på huset från 1946:

Denna bild är från c:a 1955:

Jag hittar inga riktigt bra bilder från framsida av affären, men här kommer två bilder, som jag står i stor tacksamhetsskuld till Evy och Sture Nilsson för:

Vad hände sen?

När Bror Granath uppförde med sin verksamhet, så var det ingen som tog över affären. Redan 1948(!) finns det inritat nya radhus på en "Stadsplan för Dalby Municipalsamhälle".

Hela norra biten på nuvarande kvarter Axeln skulle byggas om. Kommunen och olika byggföretag avvaktade, köpte in tomter, lät husen förfalla, rev dessa och byggde så småningom nytt.

Här är slutligen en tidningsartikel från 1985:

Förfallet i Dalby

DALBY: – Jag tycker man vänder ryggen till allt som är utanför Dalby centrum med sitt överreklamerade skjutsstall. Titta bara på mina svärföräldrars gamla charkuteri-affär på Malmövägen som politikerna låtit stå i 15 år trots att det är förfallet! utbrister Tage Ek i Dalby.

För 15 år sedan lade Hulda och Bror Granath igen sin charkuteri-affär i hörnet Malmövägen–Stationsbacken vid Dalbys infart mittemot kyrkan.

Här, i konkurrens med fler charkuterier, trugade de dalbyborna med den rögade Dalbykorven och andra läckerheter.

– Det fanns gott om fina butiker i Dalby då. Och här var jättefint i ordning, minns Tage Ek.

Förfall

Det här gamla huset, Granaths före detta charkuteri på Malmövägen i Dalby, borde rivits för länge sedan, tycker Tage Ek.

borna med den rögade Dalbykorven och andra läckerheter.

– Det fanns gott om fina butiker i Dalby då. Och här var jättefint i ordning, minns Tage Ek.

Förfall

Granne med Granaths fanns en gammal åkare. Fastigheterna runt charkuteriet är rivna med ödsliga ödetomter. Bilden förbättras inte av det tillbommade stora huset med sitt uthus.

Tage Ek skyller politikerna för att det i alla år fått se ut så här. tomterna har varit i ett par byggföretags ägo.

Den nya stadsplanen medger att 13 radhus i ett och ett halvt plan får byggas här.

Och det skulle glädja bland andra Tage Ek. Som tänker på

Det här gamla huset, Granaths före detta charkuteri på Malmövågen i Dalby, borde rivits för länge sedan, tycker Tage Ek.

sin svärfar som ligger på kyrkogården ovanför och tvingas "åse" förfallet.

Riv stallet!

Tage Ek tycker att politikerna gräver ner sig i centrumpladder och borde ägna sig mer åt andra miljöer i byn.

– Ta det här skjutsstallet. Det kunde dom lika väl riva nu sen dom slagit upp det hiskeliga centrumet bredvid. Där låg en sån grann gård förr.

Tage Ek vill inte bara kverulera. Nej, han har ett eget förslag till vad som kunde komma i stallet för skjutsstall:

– Bygg en likadan långa som polishuset på skjutsstallets tomt. Det behövs ett kök till tingshuset och Gästis behöver förråd och rum.

– Och skulle Gästis ha en trädgårdsservering där vi kunde sitta ute och njuta av sommaren.

HÅKAN OLSSON

Källor:

<https://www.lantmateriet.se/> Lantmäteriet: Historiska kartor.

<https://www.arkivdigital.se/online> Arkiv Digital: Kyrkoböcker.

<https://www.hitta.se/> Hitta.se: Kartor.

Evyr och Sture Nilsson: Husnamn i gamla Dalby.

Tidningsurklipp från Evyr och Sture Nilsson.

Vykort: egen samling.